

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวด่านน้ำตื้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันในจังหวัดตรัง		
ผู้วิจัย	จตุมา บุญมี		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ		
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	การจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแข่งขันของกิจกรรมดำน้ำตื้นกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง 3) วิเคราะห์แผนผังสายธารคุณค่า (Value Stream Mapping: VSM) ของห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง 4) ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง 5) ทดสอบความแตกต่างก่อนและหลังปรับปรุงประสิทธิภาพของกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง 6) เสนอรูปแบบในการจัดการห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขัน วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาห่วงโซ่อุปทานของกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่การวิจัยเชิงปริมาณ วิธีเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบธุรกิจที่ให้บริการดำน้ำตื้น จำนวน 7 บริษัท เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเงื่อนไขที่กำหนด และสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกแบบแนะนำ (Snowball) จำนวน 34 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi- Structured Interview) และแบบสังเกต (Observation From) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักอุปนัย (Inductive) เป็นการสรุปความจริงย่อย ๆ สู่ความจริงใหญ่ โดยการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล (Triangulation) จัดกลุ่มข้อมูล กำหนดรหัส (Coding) กำหนดคำหลัก (Key Words) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปชั่วคราว จากนั้นทำบทสรุป (Conclusion) ร่วมกับกรอบแนวคิด SIPOC (Supplier, Input, Process, Output, Customer) วิธีเชิงปริมาณ โดยเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวผู้ใช้บริการกิจกรรมดำน้ำตื้น จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยประเมินความคิดเห็นความสามารถในการแข่งขันและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการห่วงโซ่อุปทาน วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) ระยะที่ 2 การวิเคราะห์

แผนผังสายธารคุณค่า (Value Stream Mapping: VSM) ของห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำนํ้าตื้นในจังหวัดตรัง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ร่วมกับกรอบแนวคิด VSM (Value-Adding, Necessary But Non-Value Adding, Non-Value Adding) ระยะที่ 3 การปรับปรุงประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำนํ้าตื้นในจังหวัดตรัง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่การวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีเชิงคุณภาพเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากบริษัทที่ให้บริการดำนํ้าตื้นที่เลือกทำการทดลอง 1 บริษัท โดยเลือกแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนด ทำการสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมดำนํ้าตื้น จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารและหัวหน้างาน พนักงาน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ ผู้จัดการสินค้าและบริการ ตัวแทนจำหน่าย และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 15 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสร้างข้อสรุปชั่วคราว จากนั้นทำบทสรุป ร่วมกับกรอบแนวคิด 7 Wastes (Over Production, Waiting, Transport, Inappropriate Processing, Unnecessary Inventory, Unnecessary Motion, Defects) และ กรอบแนวคิด ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) และวิธีเชิงปริมาณ โดยเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวที่เคยมาใช้บริการกิจกรรมดำนํ้าตื้น จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยประเมินความคิดเห็นการปรับปรุง และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และทำการทดสอบความแตกต่างก่อนและหลังปรับปรุงด้วยสถิติ t-test และระยะที่ 4 เสนอรูปแบบในการจัดการห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำนํ้าตื้นในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขัน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากผลการวิจัยในระยะที่ 3 ร่วมกับกรอบการแข่งขัน (Competitiveness: Cost Advantages, Price and Value, Differentiation, Specialty Niches/Focus Strategy, Cooperation, Vitality of the Industry) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) เลือกแบบเจาะจงกับผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน รวมจำนวน 35 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและหัวหน้างาน พนักงาน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ ผู้จัดการสินค้าและบริการ ตัวแทนจำหน่าย และหน่วยงานภาครัฐ โดยเลือกแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อประเมินผลรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกิจกรรมดำนํ้าตื้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันของการท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ตอบความมุ่งหมายวิจัยที่ 1 พบว่า มีองค์ประกอบครบทุกองค์ประกอบ ในด้านผู้จัดหา จำนวน 10 รายการ ด้านนำเข้า จำนวน 5 กิจกรรม ด้านกระบวนการ จำนวน 9 กิจกรรม ด้านการส่งออก จำนวน 5 ช่องทาง ด้านลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว จำนวน 7 กลุ่ม ตอบความมุ่งหมายวิจัยที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแข่งขันมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานในทิศทางเดียวกันในระดับที่สูงมาก ประมาณ 88.1 % อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะที่ 2 ตอบความมุ่งหมายวิจัยที่ 3 พบว่า มีกิจกรรมที่มีมูลค่า จำนวน 4 กิจกรรม กิจกรรมที่จำเป็นแต่ไม่เพิ่มมูลค่า จำนวน 4 กิจกรรม กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า จำนวน 5 กิจกรรม ระยะที่ 3 ตอบความมุ่งหมายวิจัยที่ 4 พบว่า มีกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสูญเปล่า จำนวน 5 กิจกรรม และปรับปรุงประสิทธิภาพด้วย ECRS สำหรับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพใน

ด้านการเงิน ด้านการทำงาน ด้านห่วงโซ่อุปทานโดยรวม มีแนวโน้มการจัดการด้านต่าง ๆ ดีขึ้น ระยะที่ 3 ตอบความมุ่งหมายวิจัยที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมดำเนินน้ำดื่มในจังหวัดตรังก่อนและหลังปรับปรุงมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะที่ 4 ตอบความมุ่งหมายวิจัยที่ 6 พบว่า รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานกิจกรรมดำเนินน้ำดื่มในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขัน เน้นการจัดการในประเด็นที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การลดต้นทุนค่าใช้จ่าย 2) การพัฒนารูปแบบการบริการที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ 3) การกำหนดราคาให้เหมาะสม 4) การเพิ่มจุดเด่นให้สินค้าและบริการ 5) การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ 6) การบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีหลากหลายกลุ่ม 7) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) การปรับปรุงคุณภาพการบริการและสร้างความพร้อมการบริการอย่างต่อเนื่อง และ 9) การบริการและสถานการณ์ต่าง ๆ ช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรค COVID-19